Ч. 97 (13.642). Львів, вівторок 17. квітня 1934. Pocztowa opłatę opłacono ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Присуд у луцькому процесі комуністів.

ЛУЦЬК, 14. 4. ПАТ. Нині в год. 17. при великому зацікавленні після 42-денної розправи видано присуд у великому комуністичному процесі. Суд видав присуд, який засуджує на довші кари 40 зпоміж 55 обвинувачених за приналежність до КПЗУ, що старається силою змінити устрій польської держави а заступити його комуністичним. І так 14 обвинувачених засудили на 8 літ в'язниці, 13 по 7 літ, 10 по 6 літ, одного на 5 літ, 4 по 4 роки та 3 по три роки. Десятьох увільнили. Засудженим відібрали горожанські права на 10 літ і засудили на заплату коштів розправи. Всім зарахували слідчий арешт по півчверта року.

Підчас оголошення присуду обвинувачені для демонстрації стали співати по українськи інтернаціонал. Предсідник приказав усунути обвинувачених зі салі та після короткої перерви подав устно мотиви присуду.

Прокуратор і оборона заповіли апеляцію.

За навязання польсько-литовських взаємин.

РИГА, 15. 4. ПАТ. Із Ковна повідомляють, що в новоутвореному політичному клюбі відбулися дискусійні збори, присвячені польсько-литовським взаєминам. Референт проф. Пакштас і кореферент Ічас заявилися за конечністю найти компромісу та навязання взаємин із Польщею.

Гр. Зубов (який їздив до Варшави впевняє, що він був у Бельведері офіціяльно, а як своя[к] [illegible]) зазначив, що теперішню хвилину [illegible] догідною для управильнення взаємин із Польщею та що й Литва може справу полагодити для себе з честю. Ректор ковенського університету проф. Ромеріс зазначив, що ініціятива мусила вийти від Польщі, а Литва мусить витворити сприятливі для того обставини. В переговорах треба вимивати положення, в якому один із контрагентів найшовся би на лаві обвинувачених. Справа польсько-німецького протоколу неясна. Одно безсумнівне, що Литва є одною з найбільше на сході Европи загрожених точок із боку Німеччини. Колиб Литва втратила Клайпеду, це рівнялося би втраті політичної та господарської незалежности Литви. Порозуміння між Польщею та Литвою можливе, коли сторони виречуться максимальних домагань.

Відомий проф. Біржишка сказав: Колиб поляки заявили, що тепер не віддадуть Вильна, лише в такій чи сякій формі признають наші права, тоді можна би почати переговори.

Нині страйк державних службовців у Франції.

ПАРИЖ, ПАТ. В містах і містечках Франції відбулися протестаційні маніфестації службовців проти ощадностевих декретів уряду. Від[діли] [illegible] конвоювали по вулицях міст відозви конфедерації праці, що пояснювали значіння демонстрації.

У Парижі закинули думку вул. маніфестації, щоби не прийшло до сутички з комуністами. Обмежилися до протестаційних віч і зборів професійних організацій. На всіх тих зборах ухвалили резолюції, що осуджують знижку платні і політику уряду.

На провінції були більші маніфестації. Організації почтовців, телефоністів і ін. після ухвалення протестуючих резолюцій проти знижки платень зорганізували похід, а делегати подавали резолюції префектам. Більші маніфестації були в Ніці, Руані, Гаврі, Ліоні, Марсеї і ін.

ПАРИЖ, ПАТ. У всіх держ. бюрах і заведеннях прилюдного вжитку зорганізують у понеділок 16. квітня одногодинний протестаційний страйк.

ПАРИЖ, 15. 4. ПАТ. Міністр почт і телеграфів приняв делегації службовців телефонічної управи, яку заступала президія федерації почтовців. Делегація домагалася увільнення арештованих товаришів. Міністр відповів, що справа не належить до нього.

ПАРИЖ, 15. 4. ПАТ. Федерація почтовців у комунікаті піддержує дотеперішній свій зазив у справі протесту проти ощадностевих декретів і апелює до своїх членів, щоби задержали холоднокровність і вминали інциденти з публикою підчас 1-годинного страйку.

ПАРИЖ, 15. 4. ПАТ. Ґен. федерація учителів рішила прилучитися до протесту картелю функціонарів інституцій прилюдного вжитку проти ощадностевих декретів і візвала своїх членів ухвалити відповідні резолюції в научних заведеннях у яких працюють і прийти на маніфестацію під ратушем. До акції приступило теж т-во директорів шкіл.

ПАРИЖ, 15. 4. ПАТ. Нині в 120 містах і містечках Франції відбулися маніфестації службовців проти декретів уряду.

ПАРИЖ, 15. 4. ПАТ. У Марсеї при стрічі маніфестаційного походу, зорганізованого професійними организаціями службовців і „Женес Патріотс“ прийшло до сутички, в якій потурбували кілька осіб. Трьох членів „Женес Патріотс“ арештували.

Трансмісія коронування.

НЮ ЙОРК, ПАТ. Коронування манджурського цісаря Пуі в Сін-Кінь передавали почасти [illegible] почасти через радіо до Токія. Токійська [станція] передавала коронування радіостації в Канаді. Відси перейняла трансмісію короткохвилевим валом через Тихий Океан радіостація в Сан Франціско, далі спеціяльним суходутним каблем надали авдицію до Нюйорку, віддаленого 5.000 км. від Сан Франціско. Нюйорське Радіо Сіті, після скріплення трансмісії, передало її короткохвилевій стації Шенектоді. Через Атлянтійський Океан надали коронування англійській стації в Тетофилд.

Найшли авто Пренсових убивників.

ЖЕНЕВА, ПАТ. В околицях Женеви найшли авто, яке, як здогадуються, є власністю Пренсових убивників. Авто це 13. березіля продав власник гаражу Мілер, якого часово арештовано, було з Люкасом і Карбоном. Авто сильне, може їхати 140 км. на годину. Давніше авто належало до Полляка, теж вмішаного в справу Пренса. Той, що купив авто, найшов там підозрілі сліди, а під подушками два флякони, один мабуть із етеру.

Корабель віхав до палати.

При випливанні з венеціянської пристані [illegible] сильна підводна струя моторовий корабель „Барбаріґо“ (5.300 тон), як випливав із венеціянської пристані. З незвичайною скорістю віхав корабель на Каноніка-Паляццо, в якому є [illegible] квартира інституту для аеронавтичних студій. Корабель знищив фронт палати та частину внутрішнього уладження. Дзьоб „Барбаріґо“ так зарився в палату, що вдалося його витягнути щойно при помочі двох кораблів. Катастрофа скоїлася недалеко пл. Марка, при чому повстав такий гуркіт, що люди думали, що то землетрус.

Ширіть наш часопис!

НЕСПОКОЇ В ЕСПАНІЇ.

ПАРИЖ, ПАТ. У Барсельоні в домі Бутіле, голови місцевої правої організації нар. акції вибухла бомба. З сусідніх домів вилетіли шиби. Жертв у людях не було.

В звязку з фашистівськими маніфестаціями підчас святкування третіх роковин республики в Севілі арештували 70 людей.

У Більбао прийшло до бійки між баскійськими націоналістами та республиканцями. Багато осіб убито, кільканадесять ранено.

ГР. ШТАРЕМБЕРҐ ТАКИ ВВІЙДЕ ДО УРЯДУ.

У віденських політичних колах ідуть переговори в справі реконструкції уряду. Потверджується чутка, що провідник Гаймвера гр. Штаремберґ війде до уряду.

—o—

БОЛГАРСЬКА ДЕЛЕҐАЦІЯ В ЛЬОНДОНІ.

ЛЬОНДОН, 15. 4. ПАТ. Нині пополудні приїхала до Льондону болгарська делеґація з прем. Мушановим. Делеґація сподіється заключити в Льондоні порозуміння з британськими власниками довоєнних болгарських позичок і здобути згоду на конверсію тих обліґацій.

—o—

КОНФЛІКТ В ЄВАНГЕЛИЦЬКІЙ ЦЕРКВІ.

БЕРЛІН, ПАТ. В евангелицькі церкві в Віртемберґії вибух поважний конфлікт, викликаний виступом синодальної ради, яка висловила заяву недовіря своєму єпископові Вурмові, якого вважають офіціяльним противником церковної політики. Заява єпископа, що не уступить зі становища, спричинила інтервенцію держ. намісника. Він віднісся до еп. Мілера, як голови евангелицької церкви в Німеччині.

—o—

ВІДКЛИКАВ ДИМІСІЮ.

ЛЬОНДОН, 15. 4. ПАТ. Японський міністер війни ген. Гаяші, який зголосив кілька днів тому свою димісію з причини афери підкупства, в яку вмішаний був його брат, після нарад із вищими військовими та під натиском найповажнішого в япон. війську ген. Аракі відкликав свою димісію та згодився остати на свому становищі.

КНИЖКОЮ ДОКАЖЕ, ЩО ВІН НЕ КОМУНІСТ.

Рузвельт відповість окремою книжкою на обвинувачення противників, які закидають йому, що він комуніст. У книжці на оборону свою наведе, що він не ввів і не думає вводити влади одної кляси, а це головна признака комунізму. Він і не фашист, бо не припиняє діяльности інших партій, а головною прикметою фашизму є, що не терпить попри себе інших партій.

—o—

ПІДЛИВАВ РОЖІ ЛЮДСЬКОЮ КРОВЮ.

В Атенах арештували мультимілїонера Е. Йоаноша. Він жив у віллі з глухонімим льокаєм. Віллю окружив електричним дротом, без його згоди не міг ніхто дістатися до віллі. Останніми часами в Атенах стали пропадати жінки. Слідство устійнило, що щовечора до віллі заїджало жовте авто. Поліція окружила віллю звідусіль і після завзятої перестрілки дісталася до середини. Йоаноша арештували. Він зізнав, що заманював дівчину обіцянкою 1000 драхм, як відвідає його віллю. Тут брав від неї одну каплю крови, а опісля глухонімий льокай насилував її. Кров збирав до скляних рурок, опісля підливав нею живопліт червоних рож. Досі ужив крови з 60 жінок.

ВИ НЕ МУСИТЕ ПІДПИСУВАТИ ЗАЯВУ НА ПОЗИЧКУ РІДНІЙ ШКОЛІ, ЯКЩО ВПЛАТИТЕ ВІДРАЗУ ГОТІВКОЮ.

Події в Румунії.

Европейська преса і політичні круги з живим зацікавленням слідкують за останніми подіями в Румунії та присвячують неясній внутрішній ситуації все більше і більше уваги. А внутрішнє положення в Румунії дійсно заплутане. Його ускладнює вельми неясна політична ситуація приятельки і союзниці Румунії, Франції, яка з великим трудом намагається вдержати свою загрожену гегемонію в Европі. До того активна політика Мусолінія і його більше ніж дипльоматична піддержка ревізіоністичних плянів Мадярщини, налякала не на жарт саме Румунію. Ціну італійсько-мадярської приязни мала би заплатити, крім Чехословаччини та Югославії, теж велика Румунія, яка тріянонським трактатом прилучила півтора міліона мадярів. І тому в Румунії кипить. Важке економічне положення держави, задоволення по вуха селянства, руїна купецтва, застій у промислі і безробіття молоді з університетськими дипльомами в кишені, вповні використовують опозиційні партії теперішнього ліберального уряду Татареску. Цей уряд по провалі селянсько-царанїстичного уряду з Вайдою-Воєводою на чолі, не лише не поправив тяжкого господарського положення в державі, але в закордонній політиці не проявляє також ширшої акції проти ревізіонізму Мадярщини і плентається у хвості політики непевної союзниці Франції. На такій почві зросла в силу „Ліга архангела Михайла", відома під назвою „Залізної Ґвардії" із своїм провідником Зелєа Кодряну. „Залізна Ґвардія" здобула серед мас велику популярність не лише своїми радикальними гаслами вирятування селянства з кігтів господарської скрути, але також різким наставленням проти жидів, вказуючи на них, як на головних винуватців господарського визиску села. „Залізна Ґвардія" здобула теж великі симпатії серед адміністраційних урядовців, війська та політичних кругів, вимагаючи, щоби Румунія зближилась до Німеччини коштом союзу з Францією і таким чином спинила розгін мадярських ревізіоністів. Тому уряд розвязав „Залізну Ґвардію", скориставши з убивства і терору проти жидів, але її не знищив. Навпаки! „Залізна Ґвардія" відповіла на радикальне потягнення уряду вбивством премієра Дуки, якого вважала автором декрету, що загнав її у підпілля. Сам процес проти вбивників премієра популяризував ще більше крайні гасла тієї організації і приєднав для неї прихильників серед високих старшин. Не диво, що таємний суд „Залізної Ґвардії" видав присуд смерти на мін. Тітулеску і панію Люпеску, приятельку короля, жидівку з роду, вважаючи її виновницею свого розвязання та підготовила державний переворот, який через припадок (зраду сержанта Савіяну!) не вдався і змовники не виконали свого пляну.

Тому й не диво, що мін. Тітулеску, щоби рятувати уряд, гостро виступив проти ревізіоністичних зазіхань Мадярщини на обкроєння кордонів Румунії та проти Мусолінія, який не лише взяв в оборону пляни Мадярщини, але ще накинувся за „братній румунський нарід, називаючи „грабунком" територіяльні здобутки Румунії в останній війні. Саме мін. Тітулеску, відповідаючи на інтерпеляцію Манїва, виголосив у соймі довге експозе на тему закордонної політики Румунії, намагаючися доказати, що ревізіоністичні зазіхання Мадярщини є безпідставні та скривдили би румунський нарід. Керманич румунської закордонної політики пригадав ревізіоністам, що Румунія перед приступленням до війни по боці антанти, заключила тайну умову, на підставі якої держави антанти погодилися, що на випадок побіди, Румунія прилучить до своєї держави цілу територію аж по Тису. Зате по війні Англія та Америка обтяли обіцяну територію, залишаючи таким чином багато румунів під пануванням Чехословаччини, Мадярщини і Югославії. З того приводу — пригадує далі Тітулеску — делеґат на мирову конференцію премієр Братіяну не підписав трактату у Тріяноні і подався до димісії. І щойно його наступник Вайда підписав умову у Тріяноні, яку аж до дробиць перестудіювали англьосаксонські держави, беручи під увагу всі претенсії мадярів. Тому годі назвати „грабунком" теперішні кордони Румунії, як це вчинив Мусоліні. Тітулеску жалів, що Мусоліні піддержує ревізіоністичні пляни Мадярщини, не знаючи добре справи. Тому те мадярський ревізіонізм, який змагає до зміни кордонів, називає каригідним. Мадярщині не можуть постанови § 19 пакту Ліґи Націй, на яку вона часто покликується, бо цей параграф — на думку Тітулеску — не передбачує територіяльних змін. На це не дозволить теж Франція. Далі Тітулеску пригадав усі союзи зі сусідними державами, себто з Польщею, Малою Антантою та СРСР, які дають запоруку, що кордони Румунії не будуть змінені. Цю промову приняв парлямент гучними оплесками та порішив розклеїти афішами по цілій державі. Чи це багато поможе румунському урядові покаже недалека майбутність.

Великодні рефлекси.

Волинь, 14. 4. 1934.

I.

Темна, нехолодна ніч трохи спізненої весни. Та особлива великодня ніч, що своєю таємничою темрявою й небуденним гомоном щось ворушить глибоко в душі.

Йду й сам не знаю, куди й чого. Ще вчора, здається, бачив села Курщини, Чернигівщини, Київщини, Поділля, Призбручанщини, Покуття, Перемишльщини, Холмщини, Підляшшя й Полісся, — і знову я в Луцьку.

І ця радісна великодня ніч ворушить саме в душі — не радість, а сум.

В соборі годі було вистояти всю службу. Натовпно й задуха. Поза колюмнами весь час рух — одні вливаються, інші тяжкими хвилями виливаються вже на свіже повітря. А за ними навздогін несеться спів... Спів зросійщеною славянщиною, такий самий, як перед десятками років, як десь на Московщині. А на дверях собору все ще розклад служб Божих російською мовою з твердими знаками й ятями.

Чи не сон? Ні. Тисячі українських селян — у соборі, довкола нього й на вулиці хвилює українська мова. Рідко-рідко гострим цвяхом врізжеться російське слово та втоне в цьому морі українського гомону.

Вдивлені в хрести, вслухані в церковні мотиви, у власне серце, українські маси й не помічають того, що так відкрито й цинічно знущається над їх душею.

І знову мигтить думка:

Таж там, у соборі епископ-українець. Уже два роки. Зустрінутий надіями. А може це також сон?

Майже несвідомо йду вперед темною вулицею — йду в напрямі Чеснохресної церкви. Вже вхопив за вухо український спів. Серце стукало. Невеличка жменька людей. Все ті „кацапи". Брак настрою, брак серця, щось невидиме, тісне й важке, виповнює повітря. Якесь формальне „представництво", не народу, а когось третього, якесь огидне „лицедійство".

І селяни, як бджоли з вулика, виходять з одинці й тихцем — на вулицю й далі. Куди? Куди йдуть вони шукати того, чого прагнуло їх серце у святу великодню ніч? І чи знайдуть? На вулиці розходяться — одні наліво. Ага, до собору, до московщини. Другі — направо. Куди це? Може до Покровської церкви?

Ось двоє інтеліґентів.

— Йдемо до кірхи: там українська служба. Кажуть, що чудово говорить.

І пішли. За ними — другі, треті, інтеліґенти, селяни, молодь...

Сум обіймається з темрявою ночі й ще сильніше огортає душу. Відлетіла щирий український

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 17. КВІТНЯ 1934.

(З конкурсу „Діла" під гаслом „Кожний може стати письменником.")

МИХАЙЛО АЛЕКСАНДРОВИЧ.

КАМЕРА № 10.

Зболілі і від зимна скостенілі, просиділи ми день Йордану. — Мертвецька тиша панувала в камері. Навіть і божевільна перестала кричати, тільки страшними, великими очима дивилась нерухомо далі. Лихе прочуття опанувало нас.

Серед тої мертвеччини почули ми на коридорі підвалля якісь зойки. Це китайці солдати заводили страшними голосами. Їх „йойкання" було таке жахливе, а скавуління мало в собі щось такого звірячого, що деякі думаючи, що самі дияволи заводять, почали хреститись.

Коли китайці перестали заводити, тоді почули ми високо над собою гуркіт машини. Хтось крикнув: „Зараз упаде на нас нещастя, це автомашини працюють на нашу смерть". Мороз пішов по тілі, у голові крутилось, а серце почало битись невимовно. „А може мене розстріляють", подумав кожний.

Згодом почули ми кроки і дзенькіт зброї. Це чекісти машерували з крісами по коридорі. Всі в напруженні очікують чогось страшного. Чуємо знов людські голоси, неначе когось силою провадять, хтось кричить, то плаче жалісно. Спроваджують його до сусідної камери, відтак чути „раздевайся". А за цим страшний крик, плач, — відтак стріл, один, другий. Впала одна жертва.

Пішли за другою жертвою, потім за третьою, четвертою і так далі.

Що кільканадцять мінут відчинялися двері щораз то іншої камери, — звідки чекісти провадили насильно, з плачем і криком нових „злочинців, бандитів, контрреволюціонерів чи спекулянтів". При екзекуції пятої жертви діялися несамовиті речі. Провадили жінку, що видно прочувала свій кінець і ставила опір. Чути було, як насильно волікли її по коридорі, як вона заводила страшними голосами і мабуть прикладами змушували її йти, бо моментами виривався у неї божевільний крик. Коли притягнули її до „Камери смерти", упала на землю нежива. Не чути було вже стрілу.

Ці екзекуції, несамовиті крики і божевільне ридання морозили кров у нас, мешканців сусідньої камери. З болю і терпіння викривлялися обличча, очі виходили наверх, неначе в божевільних, зі страху боявся один на одного глянути.

Знов тиша у камері. Навіть божевільна жінка втихомирилася. Та при екзекуції пятої жертви, саме тої жінки, не видержали наші нерви. Гірко заридали ми, придушуючи в собі болісний плач. Наново почали ми числити нові стріли. Так дочислили ми вже до десяти штук. Остання жертва була з найближчої камери ліворуч. Мимоволі подумав кожний: „А тепер черга на нашу камеру".

Таки так сталося. Відчинились двері нашої камери, до середини ввійшло чотири чоловіки з крісами в руках. Посередині них стояв чоловік у куртці, по боках двох китайців, мабуть з бомбами в руках. Побачивши це, волосся на голові піднялось нам, а серце стиснулось. „Може це за мною прийшли", прошибло кожну голову.

Чоловік у куртці посвітив собі червоною лямпою, а прочитавши список крикнув: „Михайло Александрович, виході!"

У голові закрутилось і я нагло звалився непритомний на долівку. Що далі було, не тямлю, а очуняв на коридорі, з радости „відчутили" мене товариші ударом у бік. Звідтам лого тягнуло мене кількох товаришів через коридор і вже почали впихати до „камери смерти", але чоловічок у куртці приказав вести мене на подвіря: „Здесь нету места", сказав. У „камері смерти" було вже повно.

Коли ми переходили біля сходів, які вели вгору, надійшов якийсь чоловічок у шкіряній куртці. На його появу всі товариші стали і віддали честь.

„Что ви делаете с етім"? — запитав він. „Ведьом на размен" — відповіла перша куртка. „А сколько сегодня разменялі?" „Десять" — рапортує друга куртка. „Хватіт на севодня, ведіте його на допрос!" — приказав, як пізніше виявилось, комендант Чека.

Тоді повели мене на другий поверх до слідчого судді.

Тут побачив я таке видовище: За столом сидів якийсь тип зі звироднілим обличчям, здається, довго немитим і нечесаним, сорочка на ньому обдерта та страшно брудна. Цей суддя в часі „допросу" уряджував „полювання" за пазухою, а знайшовши „вош", тішився, говорячи: „От зловіл комуніста". На колінах цього судді сиділа якась жінка з п'яним і розкуйовдженим виглядом, друга напів убрана лежала на якійсь отоманці у позиції недвозначній. Біля них порожні пляшки з алькоголю.

(Продовження буде)

ум зі старенької церковці. І йдуть шукати його у кірху.

— І як так? — чую.

— Гарно говорить! І „Боже великий, єдиний“ співають... І „У“ не ковтають („країну“ замість „Україну“).

Пройшов якось перший день свят, а на другий — те саме: інтелігенти й селяни, кидаючи ...рідну церкву, сунуть до кірхи почути українське слово, український спів і не бачити ...„реєстрових“...

II.

Оттак ти, волинська дійсність, а особливо — церковна.

Чи здає собі з цього справу новопризначений архиєпископ Олексій? Перші його багато... деклараційні відповіді різним ...організаціям, що існують на папері, ...в „Укр. Ниві“, — здається, не свідчать про це. Архиєп. Олексій не відчув дійсності, ... з першого кроку дав себе заманити — „реєстровими“ привітаннями.

А цього „реєстровим“ тільки й треба було. ...метода: в місце компромітувати кожного ...з місцевою дійсністю новика на Волині.

І все більше дезорієнтуються українські маси. ...шукають українців і проводу, — ...штундистів, то в суботників, п'ятидесятників, тепер євангеликів.

І Бог зна — ще в кого шукатимуть!

Темна ти волинська дійсність, як була та ...віч! Одна надія на здоровий інстинкт мас. Може вони самі, як ті коні вночі без ...тали вийдуть на правильний шлях і не ...

С—с.

З листів до Редакції.

Прага, 30. березня 1934.

I.

Високоповажаний Пане Редакторе!

...будь ласка, надрукувати на сторінках ...з приводу „спростування“ д-ра М. Масюкевича ...ч. 63. з 10. III. п. р.) ще отсих кілька завважень:

1) ...на те, що д-р М. М. мав свідків, ...випливає, що ображеним був він, а ...не тільки не притягнув мене до суду, але, коли ...запропонував йому посередницький суд для полагодження інциденту, ухилився від відповідальности.

2) У своїм „спростуванні“ д-р М. М. признається, що ...(підкреслення моє. К.) і його заступників боїться хоч би й фізично“. В дійсности ...„загроза“ було бажання притягнути д-ра М. М. ...відповідальности... Оце, власне і є та ..., проти якої я протестував у своїм листі до ред. „Діла“ в ч. 30. з дня 4. лютого ц. р.

3) З притиском стверджую ще раз, що я інциденту ...і що я його описав правдиво, на що маю ..., що й самому д-рові М. М. булоб ліпше ...згодитися на третейський суд, аніж пізніше ...вільні погрози на адресу мою та моїх за...

Прошу приняти, Пане Редакторе, вислови моєї правдивої пошани *П. Котович.*

II.

Вельмишановний Пане Редакторе!

...що в другій частині тогож „спростування“ ...свідчено мою розмову з д-ром М. Масюкевичем ...полюбовного полагодження інциденту між ним і Котовичем, мушу ствердити, що П. К. у листі до Редакції („Діло“ ч. 30. з дня 4. лютого ц. р.) правдиво описав ...розмову з д-ром М. М. але не досить докладно. ...М. на початку розмови оповів, як на його погляд, ...до інциденту і назвав свідків, які не могли би ... за що я відповів, що при самому інциденті ...що П. К. про інцидент мені оповідав цілком інакше ...третейський суд, розуміється, переслухав і д-ра ...вами названих свідків, а тим часом чекаю від пана ...відповіді на свого листа, щоби міг уконституувати третейський суд, на що д-р М. М. заявив, що ніякої відповіді не буде, а усна відповідь його така, ...третейських судів не признає. Коли ж П. ...почуваєся ображеним, то може його (д-ра М. М.) ...до справжнього, чесного суду, або якогось дня ...хай може зійтися на поєдинку (!) у „Стромовці“ (...у Празі) і додав: „а якщо Котович зі своїм ...будуть домагатися якоїсь там сатисфакції, ...Котовичеві і його заступникові в морду дам“. Почувши ...„мілі“ слова, я, розуміється, перервав дальшу ...розмову з д-ром М. М. Отже стверджую, що д-р М. М. мав ...нагоду заявити йому свій погляд на можливість ...(судового) справи а, навпаки я йому сам у ...і в розмові пропонував третейський суд, від якого ...відмовився. Отже д-р М. М. для полагодження інциденту ...волів чужий суд, або, правда поєдинок ...що П. К. є (інвалід!) а за свідка ...собі чужинця — д-ра Та... Тому ...не можна непорозуміння між українцями ...самими без посередництва чужого суду ...(тобто чужинця)?

...пошани *Ст. Сірополко (молодший).*

Економічний огляд.

Українська хроніка.

НАШ КООПЕРАТИВНИЙ ЕКСПОРТ ЯЄЦЬ.

В кооп. пресі („Кооп. Республика“, Г.К.Ч.) появилась стаття дир. Центросоюзу **І. Мартюка** про вивіз яєць із Польщі в 1933 р., зокрема про ролю нашої кооперації в цьому експорті. Ми зреферуємо тут коротенько тільки ті останні міркування автора, які треба вважати міродатними з уваги на те, що дир. І. Мартюк керує нашим яєчним експортом.

У 1933 р. було 9 українських кооператив, що експортували яйця, з тількиж складами, що дає 4.20 проц. експ. магазинів на території Польщі або 6.75 проц. на території діяльности наших кооп. експортерів. Політику експорту вів „Центросоюз“ і він репрезентував наших експортерів. Рік 1933 був одним із найтяжчих і в заг. біляксі приніс страти. Борщів, Чортків і Бучач виказали невеличкі надвишки, Рогатин не мав ані страти ані надвишки. Наша кооперація вислала закордон 19.393 скрині у 201 посилках вартости 1,849.922.57 зол. Найбільше посилок пішло до Англії (80), а відтак до: Італії (50), Еспанії (35), Швайцарії (13), Австрії (12) Німеччини і Франції (по 5) і ЧСР (1).

Участь нашого експорту (з маркою „Коопсоюз“) у заг. експорті яєць з Польщі виявляється відсотком ваги 8.36 (у 1932 р. тільки 7 проц.). Беручи під увагу відношення числа експортових магазинів (4.20 проц.) доводиться признати, що наші кооп. магазини працюють вдвоє сильніше ніж приватні польські чи жидівські магазини.

Жаль тільки, що дир. Мартюк не подав розміру матеріяльної страти, якої зазнали хочби в загальному білянсі наші кооперативні експортери. Це потрібне для представлення собі повної картини.

Польська хроніка.

ГОСПОДАРСЬКА ПРОГРАМА ПОЛЬСЬКИХ ФАШИСТІВ.

Модний фашизм пробує впустити коріння також на польському ґрунті. Появився він на Гор. Шлеську і в келецькому воєвідстві, тобто у сумежній з Німеччиною смузі, а тепер іде наступом (щоправда кволим, бо весь рух у Польщі покищо кволий) на Варшаву. З відозв, які розкинули там на днях „народові соціялісти“ довідуємось про таку їх програму в царині господарства:

„Усуспільнення промислових варстатів праці, вивласнення обшарників у користь кооперативно зорганізованих селян, при чому мають вони заховати неподільну власність своїх ґрунтів, удержавлення копалень вугілля, нафти, гут і цукроварень, створення великих рільних державних фарм, приняття лісів державою, удержавлення торговлі збіжем і заграничної торговлі, суспільна організація торговлі в краю з запевненням працьовникам уділу в зисках, у заряді і в контролі продукції“.

НАПРЯМ ПОЛЬСЬКОГО ЕКСПОРТУ. — ЕВРОПА І ЗАМОРСЬКІ КРАЇ.

Два перші місяці за біжучий рік вказують на частинне пересунення польського експорту на заморські країни, хоч останні все ще дуже мало партиципують у споживанні товарів, що походять з Польщі. І так: у січні та в лютім мин. року вивезла Польща до европейських країв 93.2 проц. а до заморських країв 6.8 проц. У цьому році на европ. суходолі продала вона 90.7 проц. вивезених артикулів, а за морями 9.3 проц. В Европі посеред відборців Польщі на першому місці дальше стоїть Англія, відтак іде Німеччина, Австрія, СССР, Швеція, Франція, ЧСР, Бельгія і Голяндія. Невдовзі — кінець квітня або початок травня — почнуться переговори між Польщею і Англією дотично торговельного договору. З Францією, як ми вже писали, ніяк не може дійти до остаточного поладнання справи торговельних взаємин. Трудноші лежать у контингентах, бо щодо митної тарифи осягнено вже порозуміння. Тимчасово полагоджено справу при помочі „малої контингентової умови“ на І. і ІІ. квартал ц. р. Справа заморських країв є постійно актуальна, бо з ними має Польща пасивний білянс. Вона примушена купувати там сирівці, а продавати там може дуже мало. Зарадити лихові старається Польща ріжними способами, чи то зв'язками з польськими еміґрантами, чи то намагаючись заступити заморські сирівці краєвими (сильна акція за культурою льну, що заступити повинен бавовну, тощо).

ЗОЛОТА КЛЯВЗУЛЯ І АСЕКУРАЦІЙНІ Т-ВА.

Заповідь анулювання золотої клявзулі в долярових і фунтових договорах не перестає цікавити особливо тих, яким така реформа піде в добро чи в зло. Як відомо — малаб вона бути захована при обезпеченевих договорах. У польській пресі забрав з цього приводу голос д-р Гутман, голова „Обєднання асек. т-в“. Він заявляє, що асек. т-ва готові добровільно додержати свої зобовязання включно з золотою клявзулею, але вони мусять жадати, щоби їхні льокати в цінних паперах і т. д. не втратили на вартости, бо рівноважать зобовязання тих товариств. Законодавець — на думку д-ра Гутмана повинен у довжників асек. товариств затримати золоту клявзулю або запевнити цим товариствам вирівнання втрат державним скарбом.

УМОВІ ПРАЦЬОВНИКИ І ДОГОВІР ПРО ПРАЦЮ.

Найвищий Суд, інтерпретуючи тепер правний припис, який вважає договором про працю само допущення до праці, заявив, що це не дотичить умових працьовників. Ці мусять мати виразний договір про працю.

НОВІ ПОЧТОВІ ПРИПИСИ ЩОДО ВЕКСЛЕВИХ ПРОТЕСТІВ.

Почтові уряди й аґенції будуть закладати протести при невикуплених векслях до квоти двох тисяч зол. Деякі уряди на доручення міністра почти будуть могти протестувати векслі незалежно від висоти векселевої суми. Векслі мають бути виставлені по польськи, а на областях, де є в силі „мовні закони“ також у мовах нац. меншин. Векслі, виставлені на території Данцігу не будуть протестовані почтою.

Світова хроніка.

ФРАНЦІЯ ІДЕ ДО ДАЛЬШОЇ ДЕФЛЯЦІЇ. — „ЩАДНИЧІ ДЕКРЕТИ“. — В ОБОРОНІ СТІЙНОСТИ ФРАНКА.

Від 1930-31 р. французький буджет виявляє постійний дефіцит, що йде в міліярди франків. Ця „буджетова недуга“ за ост. місяці стала таким грізним явищем, що здавалось без важких потрясень у Франції не обійдеться. Афера Ставіського хоч ще більше загострила ситуацію, проте дозволила на рішучість новому премієрові. Понад головою парляменту появились його „щадничі декрети“, які шляхом значного зменшення державних видатків удоровлюють буджет.

Намічена ощадність іде в двох напрямах. У першу чергу вдаряє вона по кишенях величезної армії (понад 850 тисяч) державних урядовців. Декрети вирішують, що 1/10 тих урядовців, тобто ок. 85.000 має бути взагалі звільнена з праці. Вони також постановляють, що всім іншим урядовцям будуть платні поменшені на 5—10 проц., міністрам на 15 проц., а президентові республики на 20 проц. Як бачимо з того, декрети не поминули в урядничій єрархії нікого.

Другим дуже важним потягненням „уряду публичного рятунку і політичного миру“ (так називають кабінет Думерґа) — це зменшення видатків на сусп. обезпечення, зокрема редукція платень б. комбатантів, тобто учасників війни. Це потягнення не менше сміле від першого, бо б. комбатанти знаменито зорганізовані і досі дуже завзято боронили свої набуті права.

Ферменти, які з цього приводу повстануть, можуть ріжно скінчитись. Енерґійна дефляційна політика нового премієра зустріне не менш енерґійний спротив „інфляціоністів“, у першу чергу безпосередньо заінтересованих урядовців і комбатантів. Чи будуть страйки? Дехто думає, що не виключена навіть революція мас, що задихатимуться у ще більшій тісноті гроша. Щоправда — уряд має надію, що його дефляційна політика виманить зі сховків 20 міліонів франків, стезавризованих у банкнотах, що вирівняння 4-міліярдового дефіциту пляноданими

ощадностями позволить урядові не гнатись на внутрішньому ринку за позичками, а через те і гріш буде — мовляв — дешевший. Широка програма публичних робіт, що їх також плянує уряд, має підсилити народнє господарство, себто має зробити цю роботу, яку інші держави провадять при помочі валютових експериментів. Але не виключене, що збільшена дефляція змусить таки піти за кличами соціялістів і пробувати саме тих валютових експериментів.

ЧИ ЗБІЛЬШЕННЯ ВАРТОСТИ СРІБЛА? — АКТУАЛЬНА ПРОБЛЄМА ЗЛ. Д. П. АМЕРИКИ.

Справа срібла виринула наново і станула на чолі інших проблем в Америці. У Вашингтоні заміряють удержавити всі запаси срібла, так, як це було зі золотом, і визначити офіціяльно ціну на вищому рівні. Це мало би причинитись значно до зросту цін, себто докінчити цю роботу, яку підвишка вартости золота тільки частинно виконала.

ЗА СКРОМНІСТЬ ЖИДІВ. — РЕЦЕПТА НА ЗРОСТАЮЧУ ЮДОФОБІЮ.

Національні рухи, зокрема протижидівське наставлення гітлеризму, змушує жидів у цілому світі не без остраху дивитись у майбутність. Визначні уми з посеред них шукають за можливостями, щоби небезпеки, що з елементарною силою згущуються над головами жидівської діяспори, віддалити чи зменшити. Палестина, кольонізація Сирії чи інших кольоній „співчуваючих держав“ не врятують ситуації. І ось жидівський фільософ Моріс Коген візвав тепер — як подає жидівська преса — американських жидів, щоби вони добровільно зрікались великої влади, впливів, щоби ставали „малі і тихі“ та не кидались в очі. В слід за тим появились рецепти, щоби жиди йшли до важкого ремесла, до продукційних занять, а не заповнювали головно ряди професій з „білими ковнірикими“. Банкир з Ню Йорку Ф. Варбург сказав: „Жиди беруться тільки до легких занять. Так дальше не може бути. Юдофобія переділиться вже до Америки і нам не можна їй давати відповідного корму“...

В. Н—вич.

НОВИНКИ

— **Конфсіката „Діла“.** „Діло“ ч. 96 з 16. квітня підпало конфіскаті за одну вістку (на 1. стор. 1), яку сконфісковано із заголовком і за майже весь звіт із процесу в Луцьку (на стор. 7).

— **Польські спортовці забудовують Чорногору.** Цілий ряд польських туристичних організацій задумує в цьому сезоні побудувати схоронища в Карпатах на Чорногорі. М. ін.: Карпатське Т-во Лещатарів у Львові хоче побудувати схоронище на Шпицях, Академічний Спортовий Союз із Варшави та станиславівський відділ Польського Т-ва Татрянського схоронище на просмику між Попом Іваном і Смотричем. Варшавський Клюб Гарцерський хоче будуватися на Кострищі, а коломийський відділ Польського Татрянського відділу в Краснику, присілку Жабя.

— **Пожежі.** В Ферескулі пов. Косів згоріла хата й будинки Ів. Векляча. Шкоди є на 3.000 зол. У Слобідці Пільній біля Коломиї згоріла стайня та стодола Мих. Михальчука. Шкоди є на 2.000 зол. У Вільхівці, пов. Городенка вогонь знищив усі будинки Доськи Чаронської та заподіяв шкоди на 4.000 зол. У Корневі пов. Городенка згоріла стріха хати та стайня Ів. Панькова. Шкоди було на 2.000 зол.

— **Засудили пачкарів.** Станиславівський суд розглядав справу залізничників, обвинувачених у пачкуванні шовків із Австрії до Польщі. Засудили на вязницю по 2 роки: Качмарчика, бувш. митного інспектора, Дзюжинського, зал. магазиніра, Шулера, ревідента вагонів, Зубрицького, машиніста. Кожний має заплатити кари 10.000 зол. і тратить гор. права на пять літ. Чотирьох обвинувачених увільнили. В понеділок має відбутися заочна розправа проти Сам. Льокера та його жінки, які втікли до Відня.

— **До цирку йшов із долярами.** Емеритованого радника скарбової палати у Львові Івана Касарабу обікрали при касі цирку Станевських. Вкрали в нього 515 долярів і книжечку Галицької Каси Ощадности на 1500 австрійських корон.

— **Львівська хроніка.** Контрольна влада опечатала гуртівню продажу закордонних специфіків в аптиці при вул. Пілсудського. 30 кг. специфіків не мало доказів митної оплати. — При вул. Кілінського ч. 3. намагався отруїти сільним квасом чоловік невідомого назвища. Забрали його до шпиталю. В листі до поліції повідомляє, що його зредукували в фабриці лікерів. — У фабриці М. Вільчка при вул. Цловій згоріло кольонської води, листового паперу й ін. товарів на 1000 зол. — Торбинкар Газельман вирвав в 12. год. вполудне Стан. Хоцейовій торбинку. Прохожі зловили його. В його хаті при вул. Локетка ч. 4. поліція найшла багато торбинок. — На вул. Мохнацького ем. возьний Йос. Рогож програв в обмания Пант. Антонова сто зол. у „три карти“. — На вул. Коперника біля української дух. семинарії стануло в полумі авто. Прохожі вгасили вогонь. — Наймичка Ян. Вітошинська повідомила поліцію, що Йос. Дубан із вул. Потоцького 32. під покришкою одружіння вимантив від неї 400 зол. і плащ. — Підчас похорону полк. Нільського-Лапінського (якого тіло спровадили з Познаня) бальком гот. „Метрополь“, на якім зібралося більше людей, став тріщати. Люди втікли. Тинк посипався на людей, одна цегла зранила в голову Льва Гольда. — На Жовківській вул. торбинкар вирвав течку Мих. Луговому, та тайний агент зловив його. Це Яків Газельман.

— **Смерть в автомобільній катастрофі.** На шляху перед Радомом авто, яким їхав редактор Вжос із Ем. Рекером, заступником начальника прес. виділу МЗС. та його жінка, хотіли виминути роверистку, яка замісць збочити на бік, втратила орієнтацію та стала їхати зиґзакувато. Ред. Вжос скрутив нагально та при цьому зломив керму. Всі випали на дорогу. Рекер і його жінка згинули на місці, ред. Вжос зломив собі руку і придавив грудну клітку.

— **Не можна ворожити.** Берлінська поліція видала заборони займатися ворожбою з карт чи з руки за грошевими оплатами. Винні переконання цієї заборони будуть остро карані.

— **Застрілилася вдова по Манліхері.** У Відні при Фльоріянігассе 16. застрілилася 61-літня Сесилія Манліхер, вдова по фабрикантові зброї. Причина: матеріяльна нужда. Її чоловік Фердинанд Манліхер належав до найвизначніших австрійських конструкторів зброї, якого відому систему крісів ввели були в багатьох арміях. Його моделі пристосували були передовсім в австрійській армії. Перший Манліхерів піхотинський кріс походить із 1886 р., а ввели його в 1895 р. Цього репетирового кріса вживали в світовій війні й ще нині вживають. Манліхер збудував теж дуже добрий модель карабіну та самовладівничу пістолю.

— **Редукція урядовців у совітах.** Рада комісарів СРСР. зарядила редукцію урядничого персоналу на 10 до 15 відсотків у порівнанні з попереднім роком. Ці редукції спричинені конечністю зроблення ощадностей. Дарма, що разом із тим повстала в совітах нова армія безробітних нуждарів. Більшовики не числяться ніколи, що люди будуть гинути з голоду.

— **Кінець опришка.** В Бастії покарали смертю славного корсиканського опришка Торе. Екзекуція відбулася дуже скоро, Торе не ставив спротиву. Опришок Торе, що скривався в мочаристій гущавині, мав на совісті життя чотирьох людей.

—o—

СПОРТ.

КОПАНИЙ МЯЧ.

ЛЬВІВ. Львів — Перемишль 3:1.

БОРИСЛАВ. Львів — Борислав 5:3 (2:0).

ТЕРНОПІЛЬ. Львів — Єгуда 4:1 (1:1).

СТАНИСЛАВІВ. Ревера — Станиславовія [illegible]

РЯШІВ. Огнище (Ярослав) — Ресовія 6:2 (4:[illegible]).

ВАРШАВА. Репрезентація Польщі — Варшава 2:1 ([illegible]).

КОР. ГУТА. Репрезентація Шлеська побила Краків 3:0.

ЗАКОРДОННІ ЗМАГАННЯ.

У Льондоні Англія побила Шотляндію 3:0 (1:0). Видців було 90.000, з того 30.0000 приїхало спеціяльно зі Шотляндії. На мечу був кн. Йорку та премієр Макдональд.

У Ліль неофіціяльна репрезентація Бельгії Діяв Руж побила оконечно фахового мистця Франції Олімпік Льільоа 4:3. Олімпік буде противником Погоні [illegible] травня.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“. Львів, Ринок 10.